

Stichting

De vijf samenwerkende musea in Nederland

Lage Landen

**Een reizende tentoonstelling in vier afleveringen:
Lage Landen, Koele Wateren, Hoge Sferen, Hete Vuren**

Projectplan

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave
Samenvatting

1. Initiatief tot samenwerking
2. Medewerking van het Rijksmuseum Amsterdam
3. Gezamenlijke stichting
4. Identiteit van Nederland
5. Hoe 'aardig' is Nederland?
6. Het lege land
7. Met de voeten in de aarde en de handen in de klei
8. Selectie
9. Bijdrage uit eigen collectie
10. Educatie
11. Klassikaal aanbod
12. Promotie
13. Planning
14. Organisatie

Bijlage 1: Samenvatting evaluatie Rembrandt in Zwart-Wit

Bijlage 2: Letter of Intent

Bijlage 3: Voorlopige selectie AARDE uit het bezit van het Rijksmuseum

Bijlage 4: Profiel Atelier NL

Bijlage 5: Interne organisatie M5

Bijlage 6: Organisatieschema M5

Samenvatting

Visie

Vijf stadsmusea in Nederland slaan de handen ineen: M5. De vijf directies hebben als visie dat door onderlinge samenwerking meer bereikt kan worden met minder middelen. Bovendien is de bedoelde samenwerking bevorderlijk voor het elan van medewerkers en vrijwilligers. De directies gaan een intensief samenwerkingsproject aan met een looptijd van zeven jaar. De directies willen bijdragen aan een betere ontsluiting van museale depots, zodat het publiek in eigen omgeving kan genieten van de rijkdom van het openbaar kunstbezit.

Doel

M5 heeft concreet als doel:

- Het samenstellen van vier hoogwaardige tentoonstellingen, puttend uit het bezit van het Rijksmuseum Amsterdam en uit de eigen collectie.
- De identiteit van Nederland artistiek ontleden, met behulp van de elementen: aarde, water, lucht en vuur.
- Een nieuwe vorm van educatieve begeleiding uitproberen.
- Een combinatie van eeuwenoude beeldende kunst en hedendaags design tot stand brengen.

Inhoud

Inhoudelijk telt de expositie Lage Landen vier constituerende elementen die elkaar versterken:

- a) Een keuze van circa 40 kunstwerken 'uit het Rijks', geselecteerd door M5 op basis van de studie 'Het lege land' geschreven door Auke van der Woud.
- b) Een publicatie met toelichting op de 40 werken en een essay van Paul Schnabel over de identiteit van Nederland.
- c) Een aanvulling op de selectie 'uit het Rijks' met kunstwerken of voorwerpen uit de eigen collectie ten behoeve van de regionale touch.
- d) Een bijdrage van Atelier NL met grondmonsters, borden, kommen, vazen en glaswerk uit de regio.

Bijzonder

Wat maakt het project van M5 zo bijzonder?

- Het is een vorm van intensieve, langdurige samenwerking van vijf stadsmusea, die zodoende meer kunnen presteren en bereiken dan elk afzonderlijk.
- De gewenste collectiemobiliteit wordt praktisch in werking gezet door vier reizende tentoonstellingen met openbaar kunstbezit van het Rijksmuseum Amsterdam, onder regie van de stichting De vijf samenwerkende musea in Nederland.
- Het nationale debat over de identiteit van Nederland wordt voorzien van een originele invalshoek. Nederland wordt ontleed met behulp van de vier elementen: aarde, water, lucht en vuur.

Irene Asscher-Vonk, voorzitter Museumvereniging, 29 januari 2017:

'Prachtige plannen, helemaal in de samenwerkingslijn, en in de zichtbaarheidslijn. Ik kijk zeer uit naar de uitwerking van dit prachtige initiatief.

1. Initiatief tot samenwerking

Vijf stadsmusea, verspreid over Nederland, maken een reizende tentoonstelling in vier afleveringen.

Zij putten uit het bezit van het Rijksmuseum.

De voordelen zijn:

- 1) Minder bekende parels uit de collectie worden publiek gemaakt
- 2) Inspirerende samenwerking tussen vijf middelgrote musea
- 3) Kostenbesparing door samenwerking
- 4) Presentatie van het Rijksmuseum in de provincie

De vijf musea hebben in 2013/2014 al eerder samengewerkt in het project 'Rembrandt in Zwart-Wit'. Toen vormde de collectie van een particulier verzamelaar de gezamenlijke noemer voor de stadsmusea in Harlingen, Zutphen, Hoorn, Gouda, Bergen op Zoom.

Deze samenwerking is alle vijf musea goed bevallen, betekende een meerwaarde en vraagt om een vervolg (zie bijlage 1).

De vijf musea hebben in 2016 een gezamenlijke stichting opgericht en hebben gezorgd voor een startkapitaal om de aanloopkosten te dekken.

De statutaire doelstelling van de stichting De vijf samenwerkende musea in Nederland (M5) luidt:

'De stichting heeft ten doel het samenstellen, inrichten, organiseren en promoten van reizende tentoonstellingen, puttend uit museale depots, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.'

Spreiding

De deelnemende musea hebben elk een omvangrijk achterland:

- Friesland/Groningen/Drenthe
- Overijssel/Gelderland
- Noord-Holland/Flevoland
- Zuid-Holland/Utrecht
- Noord-Brabant, Zeeland, Limburg

De stadsmusea zijn per definitie gericht op de regionale bevolking, brengen de regionale geschiedenis voor het voetlicht, zijn goed in het vertellen van verhalen en het organiseren van betrokkenheid.

Bestuur

Het bestuur van M5 bestaat qualitate qua uit de directeuren van de deelnemende musea.

Voorzitter : Tiana Wilhelm, directeur Musea Zutphen

Secretaris : Marc de Beyer, directeur Museum Gouda

Penningmeester : Cees Meijer, directeur Museum Het Markiezenhof, Bergen op Zoom

lid : Ad Geerdink, directeur Westfries Museum, Hoorn

lid : Hugo ter Avest, directeur Museum Het Hannemahuis, Harlingen

Hugo ter Avest, directeur Het Hannemahuis: ***'Stadsmusea zijn van groot belang, omdat ze voor het publiek een venster openen op de wereld, waardoor de identiteit van de eigen stad en regio extra belicht wordt.'***

2. Medewerking van het Rijksmuseum Amsterdam

Het Rijksmuseum in Amsterdam beheert een groot deel van de collectie Nederland (ruim 550.000 voorwerpen) en is als het ware de moeder van alle historische stadsmusea in Nederland. M5 gaat een duurzaam samenwerkingsverband aan met het Rijksmuseum om een reizende tentoonstelling langs vijf musea in vier afleveringen samen te stellen. Het betreft geen gewone bruikleen, maar een meerjarige afspraak om de collectiemobiliteit krachtig te bevorderen. De afspraak geldt voor een periode van zeven jaar en is vastgelegd in een *Letter of Intent*. Op 18 januari 2017 hebben de directeur van het Rijksmuseum, Taco Dibbits, en Tiana Wilhelm, voorzitter van de stichting M5, de verklaring ondertekend (bijlage 2).

De selectie van objecten ligt bij M5 en het Rijksmuseum brengt geen organisatie-, beheers- of logistieke kosten in rekening.

De regionale musea M5 zeggen toe museaal verantwoord (klimaat, veiligheid) met de keuze uit de collectie om te gaan.

Uit het Rijks

We zijn niet op zoek naar standaardwerken die op zaal hangen in het Rijksmuseum, maar naar verrassend goede, minder bekende kunst uit het gehele bezit.

We zullen minder bekende schilders voor het voetlicht halen, onbekende parels die aandacht verdienen.

Het gaat om schilderijen en beelden, niet om werken op papier (deze kunnen niet 5 x 3 maanden achtereen geëxposeerd worden).

Bijdrage

De bijdrage van het Rijksmuseum aan het project van de M5 bestaat uit:

- een grootschalige projectbruikleen voor een ongebruikelijk lange periode
- risico van verlies voor rekening Rijksmuseum
- risico van waardevermindering voor rekening Rijksmuseum
- geen doorberekening van administratieve en logistieke kosten
- ter beschikking stellen van communicatiekanalen

Cees Meijer, directeur Museum Het Markiezenhof: ***'De samenwerking tussen onze 5 musea maakt de toegang tot de prachtige collectie van het Rijks laagdrempelig en geeft op een innovatieve wijze invulling aan het begrip tentoonstelling.'***

3. Gezamenlijke stichting

Stichting De vijf samenwerkende musea in Nederland

Op 6 oktober 2016 is een gezamenlijke stichting opgericht om slagvaardig op te kunnen treden, onder de naam: Stichting De vijf samenwerkende musea in Nederland, afgekort tot: M5.

Centraal

M5 levert/regelt:

- projectplan

- gezamenlijke promotie
- educatie-ondersteuning
- aanvragen bij de cultuurfondsen
- selectie van kunstwerken uit Rijksmuseum
- verzekering
- transport
- inrichtingsadvies
- zaalteksten
- publicatie
- campagnebeeld
- landelijke promotie

Decentraal

- Elk deelnemend stadsmuseum levert:
- inleg (€ 15.000) per tentoonstelling
- tentoonstellingsruimte (140 m2)
- opdracht aan Atelier NL
- aanvulling uit eigen collectie
- inrichting en afbouw
- beveiliging
- klimaat
- opening
- regionale promotie

Tiana Wilhelm, directeur Museum Zutphen: ***'Het Rijksmuseum is in veel opzichten het grootste museum van Nederland. Ook in collegiaal opzicht laat het Rijks zich van zijn grootmoedigste kant zien door onze vijf musea de gelegenheid te bieden om te schatgraven in een collectie van wereldniveau. De spannende combinatie met onze eigen collecties geeft ons vleugels.'***

4. Identiteit van Nederland

Vier elementen

De vijf stadsmusea gaan op zoek naar de samenstellende elementen van de identiteit van Nederland. De vier elementen Aarde, Water, Lucht en Vuur worden gebruikt als invalshoek. Wat maakt Nederland tot Nederland?

Aarde

Het landoppervlakte is in Nederland in verhouding tot het wateroppervlakte geringer dan elders. Bovendien is het land van Nederland niet vanaf de schepping een gegeven, maar is het veroverd op het water, kunstmatig

ontstaan. Nederland is van oudsher een moerassig land, gedeeltelijk gelegen onder de zeespiegel. Dat heeft onze volksaard mede beïnvloed. 'Polderen' is een typisch Hollands gezegde.

We zijn een egalitair land, we houden niet van grote inkomensverschillen. Geen koppen boven het maaiveld. Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. Tegelijkertijd staan we bekend als eigenzinnig.

Water

Nederland heeft verhoudingsgewijs een groot wateroppervlakte. Nederland wordt dooraderd door grote rivieren en ligt aan zee. Dat geeft ons land veel verbindingen met de buitenwereld. Gedeeltelijk is dat de verklaring voor onze handelsgeest, ons pragmatisme, ons opportunisme. 'Schipperen' is een typisch Nederlandse uitdrukking.

Lucht

Nederland is beroemd om zijn luchten. Hoge luchten boven lage landen. Bijna nergens ter wereld ligt de horizon zo laag. Geen bergen, geen valleien.

Vuur

Van alle vier elementen is het element vuur misschien nog het meest bepalend voor de identiteit. Volgens professor Goudsblom is met de uitvinding van het vuur de menselijke beschaving begonnen. Het vuur staat symbool voor de filosofie, de wetenschap en de kunsten. Onze cultuur. In Nederland wordt het vuur gerepresenteerd door drie coryfeeën van de beeldende kunst: Rembrandt van Rijn, Vincent van Gogh, Piet Mondriaan. Drie wereldmerken, drie vurige schilders, drie gelovigen.

M5 start met het element **Aarde**. Daartoe gaan we schatgraven in het depot van het Rijksmuseum op zoek naar de weergave van het land zoals dat geschilderd werd in afgelopen eeuwen. Dit wordt de tentoonstelling met als titel: **Lage Landen**.

De thema's Water, Lucht en Vuur zullen op vergelijkbare wijze worden uitgewerkt.

Zo ontstaat er een serie:

- Lage Landen
- Koele Wateren
- Hoge Sferen
- Hete Vuren

De selectie van werken van het Rijksmuseum vormt de vaste kern van de reizende expositie en zal per deelnemend museum worden aangevuld met toepasselijke werken uit eigen bezit.

Lage Landen:

Hendrik Willem Schweickhardt, Landschap met vissers en turfstekende boeren in het laagveen SK-A-4946

Koele Wateren:

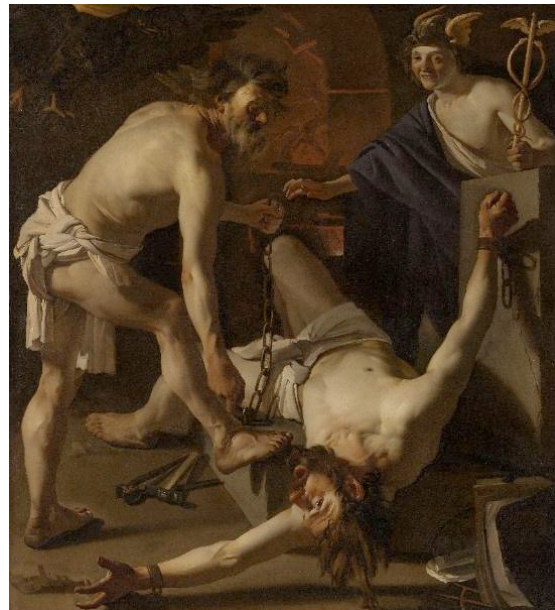
De doorbraak van de Sint-Anthonisdijk bij Amsterdam, Jan Asselijn, 1651, SK-A-5030

Hoge Sferen:

Trekvlies bij Rijswijk, bekend als 'Gezicht bij de De Geestbrug', Johan Hendrik Weissenbruch, SK-A-2291

Hete Vuren:

De

Prometheus door Vulcanus geketend, Dirck van Baburen, 1623, SK-A-1606

5. Hoe 'aardig' is Nederland?

Mensen van buiten kunnen soms heel juist benoemen wat typerend is voor Nederland. Abdelkader Benali typeert de essentie van de Nederlander in Trouw van 9 februari 2017: "Nederlanders zijn minimalisten, met een hang naar een egalitaire samenleving."

Typerend is dat Nederlanders een afkeer hebben van dikdoenerij, van protserigheid. Van de drie idealen van de Franse Revolutie 'Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap', vond Gelijkheid in Nederland een gunstige voedingsbodem.

De Gelijkheid is vastgelegd in onze Grondwet, artikel 1.

Nederlanders zijn ervan overtuigd dat man en vrouw 'gelijk' zijn.

Nederlanders houden niet van keizers en maarschalken.

Typerend voor Nederland is dat de eerste gracht in Amsterdam 'Herengracht' werd genoemd. Pas daarna kwamen de Keizersgracht en de Prinsengracht.

Ook Paul Schnabel, en die kan het weten, noemt als kenmerkend voor de Nederlandse samenleving: ons egalitaire karakter.

We zijn niet geneigd ons hoofd boven het maaiveld uit te steken.

Zo plat als ons land is, zo plat is ook onze hiërarchie. Daarin verschilt Nederland zelfs opmerkelijk van buurlanden als Engeland en Duitsland.

Typisch Nederlands is de Balkenende norm, je behoort niet meer te verdienen dan de Minister President. Deze norm geldt voor het openbaar bestuur, maar professor Tinbergen heeft ooit de Tinbergen norm voor elke organisatie geformuleerd: de baas behoort niet meer dan een factor 10 meer te verdienen dan de laagst betaalde medewerker in de organisatie.

Deze hang naar gelijkheid en gewoon doen kan goed samenhangen met het platte van ons platteland. Geen rotsen om kastelen op te bouwen.

De klei, het zand en het veen hebben ons gevormd. Nederland heeft geen vulkanen, geen ondoordringbare wouden, geen bergen, geen peilloze meren, geen fjorden.

Geen himmelhoch jauchzend en geen zum Tode betrübt.

Nederland heeft fijne zandstranden, duinen, vruchtbare kleigronden, polder en zandverstuivingen. Heel horizontaal.

Dit landschap behoort tot onze identiteit.

En als het bedreigd wordt, komen Nederlanders in het geweer.

De bedreigingen komen van vele kanten. Ons egalitaire landschap wordt bedreigd door de verticaliteit van windmolens, elektriciteitsmasten, wolkenkrabbers.

Ons gelijkheidsideaal wordt bedreigd door groeiende vermogensverschillen en belastingparadijzen voor multinationals.

De M5 vraagt aan Paul Schnabel om een essay te schrijven bij de tentoonstelling over de identiteit van onze egalitaire samenleving, met een schuin oog naar de geselecteerde werken. 9

6. Het lege land

Aan elk thema koppelen we een standaardwerk. Niet uit de kunsthistorische hoek, maar meer historisch, of sociologisch, of ecologisch. Voor **Aarde** wordt het Auke van der Woud: 'Het lege land', 10e druk 2016. Een pil van 650 bladzijden, waarin de havensteden Harlingen en Hoorn, de vestingstad Bergen op Zoom en de handelssteden Zutphen en Gouda alle vijf voorkomen.

Citaten uit dit boek zullen de expositie begeleiden.

'De Nederlandse bodem bestond rond 1800 voor ongeveer een derde uit woeste grond' (p. 213).

'De woeste gronden waren het domein van de duisternis, onland, de eenzame plaats waar moerasgassen, nevelsluiers, vuurvliegjes en andere verschijnselen zich maar al te licht als rusteloze, naar rust zoekende gestorvenen konden voordoen' (p.215).

'De in cultuur gebrachte delen van Nederland leden in het begin van de negentiende eeuw onder een frequente, vaak langdurige vochtigheid, en ze waren in vergelijking met nu uitgesproken leeg' (p.196).

'In de negentiende eeuw wisselde de kleur der weilanden fel: wit van de madelieven, geel en later vuilwit van de paardenbloem, rood van de zuring, grijsgroen van het bloeiend gras, en grote delen van Nederland veranderden mee van kleur' (p.199).

'Hoe meer land in de tweede helft van de negentiende eeuw gedraineerd werd met behulp van 'droogpijpen', hoe vlakker Nederland er kwam uit te zien' (p.205).

'De verharde wegen die rond 1800 stad en regio verbonden waren normaliter alleen met puin verhard. De doorsneeweg was onverhard' (p.352).

'In 1848 begon de opbouw van de moderne maatschappij' (p.18).

'Met de verharde weg verdween ook het karrenspoor, waarin menigeen bij donker niet durfde lopen om dat de voorloop van een lijkstoet hem kon overrijden' (p.559).

'De langzame verdwijning van de betoverde wereld...' (p.558).

7. Met de voeten in de aarde en de handen in de klei

Rond het thema Aarde gaat M5 samenwerken met Atelier NL uit Eindhoven (bijlage 4). Met deze club jonge, onderzoekende kunstenaars wordt de materie aarde (klei en zand) fysiek onderdeel van de tentoonstelling. De ontwerpers van Atelier NL krijgen de opdracht om per museum te werken vanuit de bodem uit de eigen omgeving. Met Atelier NL halen we het avontuur naar binnen, waarbij Atelier NL met bezoekers aan de slag gaat om te kijken wat er met grondstoffen uit de eigen omgeving mogelijk is. We leggen zo een eigentijdse verbinding met het thema en de tentoonstelling. De aanpak heeft een sterk onderzoekend, educatief en participatief karakter.

Atelier NL is in staat per stadsmuseum een eigen invulling te geven, afhankelijk van de vraag. Als gezamenlijk kader voor de opdrachtverlening hanteert M5 de onderstaande uitgangspunten.

Programma van eisen

1. Onderzoek

Atelier NL doet onderzoek naar de bodemgesteldheid in de regio van het stadsmuseum, neemt grondmonsters en maakt een visuele rapportage die dient als onderdeel van de expositie Lage Landen.

2. Betrokkenheid / Participatie

Atelier NL zet het onderzoek zodanig op, dat er betrokkenheid ontstaat bij de gekozen doelgroep. De doelgroep participeert actief. We kunnen hierbij denken aan stadsbewoners, kinderen, boeren uit de omgeving of bezoekers aan de tentoonstelling.

3. Bewust kijken

Atelier NL legt een relatie met de geëxposeerde schilderijen: waaruit bestaat de ondergrond van Nederland eigenlijk? Wat zien we op de schilderijen aan klei en zand? Atelier NL bevordert het materieel kijken. Dit sluit ook nauw aan op de Visual Thinking Strategies (VTS) die we bij deze tentoonstelling willen inzetten (zie hoofdstuk 10).

4. Beleving

Atelier NL voegt materie toe aan de tentoonstelling Lage Landen. Hoogveen, laagveen, rivierklei, zandgronden. De tentoonstelling wordt door de bijdrage van Atelier NL 'aardiger'. En ook 'tastbaarder': je voelt, ziet en ruikt AARDE. Bezoekers 'krijgen het landschap in handen'.

5. Product

De bijdrage van Atelier NL krijgt concreet vorm met een keramisch of glasobject uit de directe omgeving van het stadsmuseum. Te overwegen valt een seriematige productie van voorwerpen die verkocht kunnen worden in de museumwinkel.

6. Randprogramma

Atelier NL biedt meerdere workshops aan voor volwassenen en kinderen tijdens de tentoonstelling.

7. Planning

De planning van Atelier NL wordt geheel afgestemd op de planning van de reizende tentoonstelling.

8. Avontuur

Het is een avontuurlijk proces dat het stadsmuseum met Atelier NL ingaat, dus niet alles wordt van tevoren dichtgespijkerd. Intuïtie en improvisatie zijn onderdeel van het open proces.

9. Opdrachtgever

Als inhoudelijk opdrachtgever functioneert steeds per locatie de directeur van het betreffende stadsmuseum.

Marc de Beyer, directeur Museum Gouda: 'Museum Gouda gaat met stads- en dorpsbewoners uit de regio op zoek naar onze band met de natuur. Atelier NL neemt ons mee en duikt de aarde van Het Groene Hart in. Samen ontdekken we wat het land ons brengt, en leggen we een directe verbinding met wat we zien op schilderijen uit voorbije eeuwen.'

8. Selectie

Voor het thema AARDE maken we een keuze uit de collectie van het Rijksmuseum, gebaseerd op de volgende criteria:

Het schilderij of beeldhouwwerk is een onbekende parel uit de collectie

b) Het werk sluit thematisch aan bij 'Het lege land' van Auke van der Woud

c) Het werk is Nederlands, er zijn bijvoorbeeld geen Italianiserende landschappen te zien

d) Het is werk uit de 17e, 18e, 19e eeuw

e) Het geeft een divers beeld

Qua diversiteit maken we de volgende onderverdeling in vier compartimenten:

- Zandgronden, duinen, heidegronden, zandwegen : Droog en woest
- Polders, weilanden, veengronden, moerassen : Nat en drassig
- Koeien, paarden, geiten, schapen, ezels : Koeien en schapen
- Boeren, turfstekers, jagers, molenaars : Landarbeiders en landheren

De selectie zal de periode van 1650 – 1900 betreffen. We zoomen in op de droogte en het stof; op de nattigheid en zompigheid, op de mensen en dieren die op en van het land leven. Het harde bestaan en het paradijselijk nietsdoen. Een land zonder spoorwegen, zonder stadsuitbreiding, zonder autosnelwegen, zonder shopping malls, zonder bedrijventerreinen. Gedeeltelijk onbegaanbaar.

Zie bijlage 3: Keuze van 40 werken.

De conservatoren van de vijf stadsmusea vormen in 2017 een werkgroep om te dienen als inhoudelijk klankbord voor het bestuur en de projectleider. De conservator van Museum Zutphen is prima inter pares.

9. Bijdrage uit eigen collectie

De tentoonstelling met 40 werken uit het Rijksmuseum wordt aangevuld met werken uit de eigen collectie. Deze werken uit de eigen collectie geven een regionale touch aan de reizende tentoonstelling (evenals de bijdrage van Atelier NL). Elk museum geeft daar op eigen wijze inhoud aan. Bij wijze van voorbeeld hier werken die uit de collecties van de deelnemende stadsmusea stammen.

Stortbui nabij Gouda, 1885 – 1895, Willem Roelofs, Collectie Museum Gouda

Romeinse miniatuuramfoortjes (van lokale klei) opgegraven achter de Gertrudiskerk, 1e-3e eeuw

Gezicht op de polder Het Grootslag bij Enkhuizen Anoniem, 17e eeuw

Wouterus Verschuur, Gezicht op Zutphen van de overzijde van de IJssel, olieverf op doek, 1855, Museum Zutphen

Behangselchildering van Egbert van Drielst, 1804, olieverf/doek 14

10. Educatie

Voor de opzet van de Educatie sluiten we aan bij de methode van 'Visual Thinking Strategies' (VTS).

M5 denkt met deze nieuwe methode de intensiteit van het museumbezoek te verhogen. De methode gaat uit van onbevooroordeeld kijken en is gericht op kritisch en creatief denken. Deze methode past bij uitstek bij een tentoonstelling waarin wordt aangesloten op het maatschappelijk debat over identiteit.

In de tentoonstelling leggen we associatief een verband tussen hoe kunstenaars het Nederlandse landschap zagen en de identiteit van Nederland.

Bestaat 'de' Nederlander?

Is de platheid van het land verklarend voor de 'botheid' van onze omgangsvormen?

Is 'polderen' typisch iets voor Nederland?

Hangt ons 'calvinisme' samen met de rechtlijnigheid van ons land?

Is onze ideologie van 'soevereiniteit in eigen kring' ontstaan op de terp?

VTS Nederland verzorgt trainingen aan medewerkers van musea om bezoekers beter te leren waarnemen door middel van kunst.

Bezoekers hebben geen voorkennis nodig. Ze worden op socratische wijze uitgenodigd om te vertrouwen op de eigen waarneming en aangemoedigd om inzichten over kunst en geschiedenis te ontwikkelen. Open en zonder vooroordeel kijken, daar gaat het om. De rondleider is geen bron van kennis, maar faciliteert het gesprek met bezoekers volgens een vast patroon.

De aanpak nodigt uit tot verdieping en actieve deelname aan het gesprek.

Iedereen, ongeacht leeftijd, intelligentie en culturele achtergrond, kan deelnemen aan een VTS gesprek.

De methode prikkelt de nieuwsgierigheid en geeft een plezierige nasmaak aan het museumbezoek.

Per museum zullen we een groep van 10 medewerkers en vrijwilligers opleiden in deze methode, toegespitst op de inhoud van Lage Landen.

De educatiemedewerkers van de vijf stadsmusea vormen in 2017 een groep om elkaar te helpen en te stimuleren. De educatiemedewerker van Hoorn is de Prima inter pares.

Ad Geerdink, directeur Westfries Museum: **'Voor wie het ziet en herkent zijn de schilderijen van het Rijksmuseum een onmetelijk rijke bron van informatie over de grote veranderingen in het Nederlandse landschap. Met Visual Thinking Strategy helpen de musea bezoekers en leerlingen om die rijkdom zelf te ontdekken. Niets is meer belonend dan een heus aha-moment.'**

11. Aanbod klassikaal

Target

We willen 2.500 kinderen in klassikaal verband bereiken (5% van totaal aantal bezoekers).

Doelstelling

- beter leren kijken
- kijkervaring koppelen aan kennis over het verleden van het land

Opzet

We doen een aanbod aan alle basisscholen in de eigen stad en regio om te komen kijken naar tentoonstelling Lage Landen, voor de groepen 6, 7, 8.

Een vrijwilliger van het museum vangt de groepen op na afspraak.

Daarna krijgen alle leerlingen een opdracht.

Opdrachten worden in groepen van 15 leerlingen gemaakt; ieder voor zich.

Opdracht: Zoek bij elke onderstaande stelling een schilderij.

Schrijf de titel van het schilderij op, achter de stelling.

Motiveer waarom dit schilderij de stelling bewijst.

Stellingen

- Nederland was 200 jaar geleden groener
- Nederland was 200 jaar geleden leger
- Nederland was 200 jaar geleden drassiger
- Nederland was 200 jaar geleden armer
- Nederland had 200 jaar geleden meer zandwegen
- Nederland had 200 jaar geleden meer koeien
- Nederland had 200 jaar geleden meer weidebloemen
- Nederland had 200 jaar geleden meer vogels
- Nederland had 200 jaar geleden minder prikkeldraad
- Nederland was 200 jaar geleden gevaarlijker
- Nederland had 200 jaar geleden minder snelwegen
- Nederland had 200 jaar geleden meer paarden
- Nederland had 200 jaar geleden meer geiten
- Nederland had 200 jaar geleden minder verlichting
- Nederland had 200 jaar geleden meer boten
- Nederland had 200 jaar geleden meer boeren
- Nederland was 200 jaar geleden minder druk
- Nederland had 200 jaar geleden meer moerassen

Alle leerlingen krijgen een beurt om hardop een stelling aan een schilderij te koppelen.

Daarna een korte groepsdiscussie over de vraag:

- Zou je in het Nederland van 200 jaar geleden willen wonen?
- Waarom niet?
- Waarom wel?

Een week later volgt een les streekgeschiedenis op school: Hoe zag de eigen streek eruit 200 jaar geleden?

Materiaal

- Boekje Lage Landen
- Verhaal over de bodem van Nederland
- Vel met 40 kleine afdrukken van de 40 schilderijen
- Vel met titels van die schilderijen
- Vel met stellingen
- Leeg vel met slotvraag

Het boekje wordt geproduceerd in oplage van 3000 stuks.
Elk museum krijgt er 600.

Decentraal

Het klassikale aanbod wordt decentraal voorbereid op kosten van M5. Aangezien Bergen op Zoom de spits afbijt, neemt de educatiemedewerker van Het Markiezenhof het voortouw, in contact met de werkgroep Educatie en de projectleider. Het ontwikkelde materiaal wordt aan alle vijf musea ter beschikking gesteld.

12. Promotie

Deze promotieparagraaf is deels gebaseerd op de ervaringen van de vijf stadsmusea met de tentoonstelling Rembrandt in Zwart-Wit. Ook toen was de doelstelling gezamenlijk 50.000 bezoekers te trekken. Uiteindelijk zijn dat er ruim 60.000 geworden. Voor vier van de vijf deelnemende musea was dit resultaat qua aantallen het beste ooit bereikt. Het 'merk' Rembrandt heeft daarbij een zeer positieve rol gespeeld. Hoorn, Bergen op Zoom, Zutphen en Gouda trokken ieder meer dan 10.000 bezoekers.

Voor de tentoonstelling Lage Landen mikken we weer op 50.000 bezoekers. 'Uit het Rijks' wordt de onderliggende slogan, verwijzend naar het kwaliteitskeurmerk van Rijksmuseum Amsterdam.

Marketing

We hebben zes troeven in handen voor de marketing:

1. Een intensieve en langdurige vorm van samenwerking tussen vijf karakteristieke stadsmusea.
2. Het Rijksmuseum stelt kunstbezit ter beschikking om verspreid door Nederland onbekende parels te laten zien.
3. Heel actueel: het gaat over 'Identiteit'. Wat zijn de samenstellende elementen van Nederland? De werken zijn typisch Nederlands.
4. We tonen veel prachtig en tot de verbeelding sprekend werk van bekende kunstenaars als Jan van Goyen en Anton Mauve e.a.
5. We leggen een eigentijdse verbinding met de tentoonstelling door de samenwerking met Atelier NL.

Doelgroepen

De vijf stadsmusea mikken op de volgende doelgroepen:

- Kunstliefhebbers en historisch en maatschappelijk geïnteresseerden (die getriggerd worden door het begrip 'Identiteit').
- Inwoners van en bezoekers uit de regio en museumkaarthouders die willen genieten van kunstschaten uit het Rijksmuseum.
- Liefhebbers van keramiek en design en ambachtelijke producten uit de eigen omgeving.
- Leerlingen uit het basisonderwijs die een geschiedenisles in het museum komen volgen.

Deze vier doelgroepen worden bediend met hun eigen media:

- media museumvereniging
- tijdschriften geschiedenis en kunst
- tijdschriften design en keramiek
- onderwijs

Uitvoering promotie, decentraal

De promotiewerkzaamheden worden grotendeels per locatie betaald en uitgevoerd. De afzonderlijke musea richten zich op de regionale media, opinieliders uit de regio en mond tot mondreclame.

De promotiemedewerkers van de vijf stadsmusea en het Rijksmuseum vormen in 2017 een groep om elkaar te helpen en te stimuleren.

De promotiemedewerker van Gouda is de prima inter pares.

Media

Behalve de specifieke media per doelgroep, worden als de belangrijkste media ingezet:

- free publicity
- flyers, posters
- publicatie tentoonstelling
- huis-aan-huis bladen
- regionale katernen van landelijke kranten
- TV spots, 5 programma's

Nieuwswaarde

De nieuwswaarde van de tentoonstelling zit in de unieke samenwerkingsvorm. Een dubbele samenwerking: enerzijds tussen vijf stadsmusea in het land en anderzijds tussen de M5 en het Rijksmuseum.

De eerste tentoonstelling (in Bergen op Zoom) zal het meest profiteren van deze nieuwswaarde.

Gezamenlijke promotie

Om de promotie per locatie te ondersteunen, realiseert de M5 verschillende producten.

Deze producten worden ontworpen door 3Megawatt, grafisch ontwerpers.

- Logo van vijf musea
Aangezien het gaat om een duurzame samenwerking, laten we een (simpel) logo ontwerpen om de herkenbaarheid van het initiatief te vergroten.
- Digitale pitch, met algemene tekst, bruikbaar voor fondsen en pers.
- Campagnebeeld, bruikbaar voor eerste ronde van tentoonstellingen op alle vijf locaties
- Gezamenlijke, eenvoudige website van 1 pagina met doorklik naar de musea
- Publicatie
- TV spots

13. Planning

Wanneer de tentoonstelling Lage Landen in januari 2018 geopend wordt en om de drie maanden doorreist, dan eindigt de tournee in oktober 2019.

D.w.z.: inclusief opbouw en afbouw van de tentoonstellingen een bruikleen van 21 maanden.

En wanneer de volgende tentoonstelling met het thema Water aansluitend rondgaat, dan eindigt de reizende tentoonstelling in 2e aflevering in maart 2021. En zo verder tot 2024.

Oktober 2016 : statuten en afspraken

Januari 2017 : letter of intent Rijksmuseum

Januari 2017 : peiling aanvraag cultuurfondsen

Januari 2017 : groslijst van bruikleen

Februari 2017 : vaststelling projectplan door stichtingsbestuur

Februari 2017 : benadering van Atelier NL

Maart 2017 : selectie kunstwerken uit depot

Maart 2017 : aanvraag cultuurfondsen

Juni 2017 : uitslag cultuurfondsen

Juni 2017 : go/no go moment

Juni 2017 : vaststelling campagnebeeld

Juli 2017 : globaal inrichtingsplan tentoonstelling

Juli 2017 : opdracht uitwerking educatie VTS

Juli 2017 : opdracht aan Atelier NL

Juli 2017 : opdracht essay Lage landen

Juli 2017 : schrijven tekst publicatie

Juli 2017 : afspraken over promotie Rijksmuseum

Januari 2018 : opening tentoonstelling Lage Landen

November 2019 : opening Koele Wateren

September 2021: opening Hoge Sferen

Juni 2023 : opening Hete Vuren

Timing

Steeds de datum van opening en sluiting. Met een tussentijd van 2 weken.

Bergen op Zoom 20 januari 2018 - 21 mei 2018

Hoorn 9 juni 2018 - 30 september 2018

Harlingen 13 oktober 2018 - 3 februari 2019

Zutphen 16 februari 2019 - 9 juni 2019

Gouda 22 juni 2019 - 13 oktober 2019

14. Organisatie

De stichting M5 is formeel opdrachtgever van dit project en doet de subsidieaanvragen en stelt verantwoordingen op.

Directeuren van de deelnemende stadsmusea zijn tevens bestuursleden stichting M5.

Deze stichting is ANBI stichting.

Onbezoldigd projectleider is Gerard de Kleijn. Hij onderhoudt de contacten met het Rijksmuseum en de stadsmusea.

Fondsenwerver is Aryan Postma.

Werkgroepen

Het bestuur van de Stichting De vijf samenwerkende musea in Nederland stelt drie werkgroepen samen:

Collectie

Educatie

Promotie

De werkgroepen worden samengesteld uit de gespecialiseerde medewerkers van de vijf stadsmusea. Elke werkgroep heeft een prima inter pares die het contact onderhoudt met de projectleider:

Collectie: Lian Jeurissen, Zutphen

Educatie: Eugène Bakker, Hoorn

Promotie: Carina Blokzijl, Gouda

Evaluatie en succesmeting

Na afloop van de reizende tentoonstelling Lage Landen wordt in afstemming met het Rijksmuseum het project geëvalueerd.

M5 formuleert tevoren de succescriteria.

Alle vijf musea meten op basis van deze criteria, op vergelijkbare wijze.

Afhankelijk van de evaluatie wordt het project bijgesteld.

M5 is een lerende organisatie, nieuwsgierig naar hoe de collega's het doen.

Het project Lage Landen is geslaagd:

- Wanneer minimaal 50.0000 bezoekers de tentoonstelling hebben bezocht.
- Wanneer deze bezoekers een waarderingcijfer 8 geven
- Wanneer medewerkers en vrijwilligers graag doorgaan op de ingeslagen weg van samenwerking.
- Wanneer onze praktijk van collectiemobiliteit ook aanstekelijk is voor andere
- musea binnen de Museumvereniging.
- Wanneer er een aantoonbare bijdrage is geleverd aan het maatschappelijk debat over identiteit.

Bijlage 1: Samenvatting evaluatie Rembrandt in Zwart-Wit

De vijf stadsmusea organiseerden eerder al gezamenlijk de reizende tentoonstelling Rembrandt in Zwart-Wit (2013/2014).

Basis vormde een particuliere collectie Rembrandt etsen.

De eigenaar van de collectie was de spin in het web van de samenwerking.

De samenwerking was succesvol, met name in twee opzichten:

- In betrekkelijk kleine musea zijn de meeste functies solo functies. Medewerkers kregen er dankzij de samenwerking collega's bij, zodat vakkennis kon worden gedeeld.
- Dankzij gezamenlijke inkoop konden kosten bespaard worden.

De directeuren van de M5 hebben op grond van hun ervaring in het Rembrandt project de volgende conclusies getrokken.

1. Het is raadzaam wederom een gezamenlijke stichting op te richten om de gezamenlijke kosten en inkomsten te beheren en bindende afspraken te kunnen maken.

2. Het is zinvol van het begin af aan te werken met een vaste groep contactpersonen per museum en van beschikbare expertise gebruik te maken, met name promotie en educatie.

3. Het is motiverend om op basis van een gezamenlijke kerncollectie, de tentoonstelling per locatie te verbijzonderen.

4. Een gezamenlijk glossy Magazine uitbrengen is erg kostbaar en levert onvoldoende op.

5. Gemiddeld 10.000 bezoekers per tentoonstelling moet haalbaar zijn.

Rembrandt in Zwart-Wit trok 62.000 bezoekers, 12.000 meer dan geraamd.

1. Het 'merk' Rembrandt was zeer behulpzaam in het behalen van de scores. Nu moet het 'merk' Rijksmuseum het doen.

6. Te verwachten 50% van de bezoekers is museumkaarthouder.

7. Gemiddeld 80% van de bezoekers komt uit eigen regio.

8. De inzet van traditionele media (advertenties, flyers, affiches) is effectiever dan social media en glossy.

Mond tot mond reclame blijft het meest effectief.

Bijlage 2: Letter of Intent - 18 januari 2017

Partijen

De partijen zijn enerzijds de directies van vijf regionale musea in Nederland en anderzijds de directie van het Rijksmuseum te Amsterdam.

De vijf musea, verenigd in de M5, zijn de stadsmusea van:

- Zutphen
- Harlingen
- Hoorn
- Gouda
- Bergen op Zoom

Vertegenwoordiging

De M5 heeft zich georganiseerd in een stichting 'De vijf samenwerkende musea in Nederland', opgericht 6 oktober 2016.

De voorzitter van deze stichting, Tiana Wilhelm, directeur van Museum Zutphen, ondertekent namens de vijf participerende musea de Letter of Intent.

Het Rijksmuseum wordt vertegenwoordigd door directeur Taco Dibbets.

Beide partijen hebben de volgende intentie en maken daartoe de volgende afspraken:

Intentie

- Vijf musea in Nederland stellen een reizende tentoonstelling samen die bestaat uit vier afleveringen.
- In elke aflevering staat een van de vier elementen centraal: Aarde, Water, Lucht, Vuur.
- De gepresenteerde objecten zijn afkomstig uit de collectie Nederland. Het Rijksmuseum stelt daartoe 40 relevante kunstwerken per aflevering te beschikking.

Motivatie

Het betreffend project is van groot belang, uit een oogpunt van:

- 1) Collectiemobiliteit
- 2) Samenwerking
- 3) Spreiding
- 4) Kostenbesparing
- 5) Kennisvergroting
- 6) Goodwill

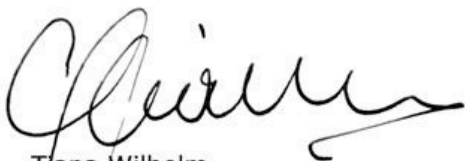
Afspraken

- M5 wijst een projectleider aan om het proces van samenwerking in goede banen te leiden: Gerard de Kleijn. Hij is de contactpersoon voor het Rijksmuseum.

- Om het project te kunnen financieren zullen middelen moeten worden aangetrokken van de cultuurfondsen. M5 heeft hierin het voortouw en neemt het risico. Wanneer er onvoldoende middelen worden verworven, gaat de samenwerking tussen M5 en Rijksmuseum niet (op de voorgenomen wijze) door.

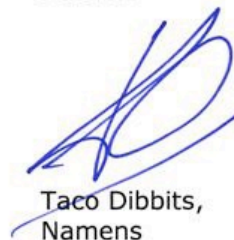
- De keuze van de 40 objecten uit de collectie van het Rijksmuseum wordt gemaakt door M5. De selectie wordt vastgelegd in een bruikleenovereenkomst.
 - De vijf musea zijn verantwoordelijk voor een museaal verantwoord transport en presentatie van de geleende werken. Indien het Rijksmuseum niet akkoord is met de aanwezige condities (veiligheid), gaat de bruikleen aan het betreffende museum niet door.
 - De looptijd van het project is zeven jaar. De twee partijen stemmen hun interne planningen hierop af. De eerste aflevering wordt geopend in januari 2018 (Bergen op Zoom).
 - De partijen stellen alles in het werk om de samenwerking efficiënt te laten verlopen en de kosten te beperken. De verzekering wordt beperkt tot een verzekering tegen reparatieschade.
 - Het Rijksmuseum zal de eigen media aanwenden om potentiële bezoekers te wijzen op deze tentoonstellingen in Bergen op Zoom, Hoorn, Harlingen, Zutphen, Gouda. De vijf musea zullen de bezoekers wijzen op de herkomst van de kunstwerken ('Met dank aan...').
- Tussen M5 en het Rijksmuseum wordt de publiciteit afgestemd.
- Mocht een van de vijf musea afvallen, dan kan een ander museum toetreden, na afstemming met het Rijksmuseum.
 - De M5 zal in aanvulling op de Rijkscollectie ook ander werk tonen, verband houdende met het thema: werk van hedendaagse kunstenaars uit de regio en werk uit eigen collectie of van een collega.

Datum: 18-1-2017

Tjana Wilhelm
Namens Stichting
De vijf samenwerkende musea
In Nederland

Datum: 18-1-2017

Taco Dibbits,
Namens
Rijksmuseum
te Amsterdam

Bijlage 3: Voorlopige selectie AARDE uit het bezit van het Rijksmuseum

Selectie AARDE, verdeeld in vier secties van elk 10 schilderijen

Droog en woest

Dragend werk:

1. Jan van Goyen: Landschap met twee eiken SK-A-123
2. A. van Ostade: Landschap met oude eik, SK-A-4093
3. Philip Koninck: Vergezicht met hutten aan een weg, SK-A-4133
4. Jan Wijnants: Landschap met vee op een landweg, SK-A-493
5. R.A. Haanen: Landschap met hutten op de heide, SK-A-1639
6. J.J. van de Sande Bakhuyzen: Landschap in Drenthe, SK-A-1185
7. Willem Roelofs: Landweg bij Laren, SK-A-4726
8. Théophile de Bock: Zandweg, SK-A-2494
9. G.H. Breitner: Heidelandschap Drenthe SK-A3533
10. J.W. Bilders: De heide bij Wolfheze, SK-A-1008

Nat en drassig

Dragend werk:

11. Pieter Gerardus van Os: Vergezicht over de weiden bij 's Graveland SK-A-3229
12. Jan van Goyen: Vergezicht over de uiterwaarden, SK-A-2133
13. Jan van Goyen: Vergezicht op het Spaarne en het Haarlemmermeer, SK-A-4044
14. Jan van Goyen: Polderlandschap, SK-A-3249
15. M. Hobbema: Watermolen, SK-C-144
16. Willem Roelofs: In de uiterwaarden van de IJssel, SK-A-4697
17. Jacob Maris: Polder na onweer, SK-A-2987
18. Paul Gabriel: Landschap bij Kortenhoef, SK-A-2265
19. Paul Gabriel: Een wetering bij Abcoude, SK-A-2290
20. Anton Mauve: Het moeras, SK-A-2523

Koeien en schapen

Dragend werk:

21. Anton Mauve, Heide te Laren, SK-A-2430

- 22. Salomon van Ruysdael: Pleisterplaats, SK-A-352
- 23. W.J. van Troostwijk: Een bouwhoeve in Gelderland, SK-A-1169
- 24. A. Stengelin: Landschap in Drenthe, SK-A-2498
- 25. Egbert van Driest: Boerderijen aan de rand van een bos, SK-C-1606
- 26. Anton Mauve: Paarden bij het hek, SK-A-2279
- 27. Jacob Maris: Jaagpad, SK-A-2459
- 28. Willem Maris: Weide met koeien en het water, SK-A-2428
- 29. Gerard Bilders: Koeien bij een plas, SK-A-3037
- 30. B.A. van Beek: Koeien in de wei, SK-A-3520

Landarbeiders en landheren

Dragend werk

31. H.W. Schweickhardt: Landschap met vissers en turfstekende boeren in het laagveen SKA-A-4946

- 32. Jan Wijnandts: Landschap met twee jagers, SK-A-490
- 33. Jacob Savery: Landschap met korenvelden, SK-A-1980
- 34. Arent Arentsz: Vissers en boeren, SK-A-1448
- 35. Adriaan de Lelie: Jonkheer Gijsbert Carel Rutger Reinier van Brien en van Ramerus (1771-1821), met zijn vrouw en vier van hun kinderen, SK-A-1355
- 36. Paulus Potter: Koeien in de wei bij een boerderij, SK-A-711
- 37. Willem Witsen: Moestuin, SK-A-2951
- 38. Gerard Bilders: Geitenhoedster, SK-A-2262
- 39. Jozef Israëls: De zandschipper, Sk-A-2984
- 40. P.L.J.F. Sadie: Scheveningse vrouwen bij het nalezen van een geogst aardappelveld, SK-A-1167

Bijlage 4: Profiel Atelier NL

Atelier NL

Atelier NL is het laboratorium van design duo Lonny van Ryswyck (1978) en Nadine Sterk (1977). Wij studeerden in 2006 af aan de Design Academy Eindhoven. Ons werk richt zich op passioneel en uiterst doorwrocht onderzoek naar en analyse van de natuur en de aarde, en alles wat deze voortbrengen. Atelier NL probeert met haar werk de verwondering voor de waarde van het alledaagse zichtbaar te maken en roept op tot herwaardering van lokale rijkdom. Klei en zand, maar ook data en zwerfvuil, verwerken we tot betekenisvolle, duurzame projecten. De grondige analyse van deze materialen, van het landschap als geheel tot op moleculair niveau, heeft geleid tot een unieke filosofie. De daaruit ontstane projecten en producten tonen een helder verband tussen ruwe materialen, de herkomst ervan en tal van nieuwe toepassingen. Zoals het lokale Kleiservies (Clay Service), geproduceerd uit lokale klei van diverse gebieden in Nederland en daarbuiten. Naast het Kleiservies ontwikkelen we sinds 2010 het project ZandBank en experimenteren we met lokale, niet-pure zandsoorten om nieuwe gebiedseigen glasproducten te maken. Atelier NL streeft naar transparantie in ontwikkel- en productieprocessen en neemt het publiek hierin mee. Hierdoor ontstaan nieuwe verbindingen tussen grondstof, product en consument. Rondom deze productontwikkeling en ontwerpen organiseren wij daarom workshops, lezingen en lessen.

Projecten

Drawn From Clay - Noordoostpolder

Voor 'Het Noordoostpolder Project' scheidte Atelier NL op meer dan 2.000 kavels in de Noordoostpolder klei en liet de boeren van deze kavels portretteren. Van de klei werden tegels gebakken, waarmee Atelier NL een unieke 'bodemkaart' van een gebied ontwikkelde. Tevens werden van deze klei serviezen gemaakt. Uiteindelijk aten de boeren aardappels uit schalen gemaakt van de klei waarin ze verbouwd werden. Met dit polderservies werd de verbinding zichtbaar tussen de akkers en de gewassen die erop verbouwd werden. Een unieke manier van ordenen, visualiseren en creëren.

Onlangs werd dit werk aangekocht door het Stedelijk Museum 's Hertogenbosch en Prinsessehof Leeuwarden.

Clay Service

Een internationaal succesvol project van Atelier NL is het Kleiservies 'The Clay Service'. Het unieke van dit servies is dat het gemaakt wordt van lokale klei uit verschillende plekken in Nederland. Het productieproces is voor alle borden, kopjes en schalen hetzelfde maar doordat de kleisoorten per regio anders zijn van chemische samenstelling is de kleur, vorm en textuur van de eindproducten totaal verschillend. Atelier NL laat zo de grondstof volledig tot zijn recht komen: de klei bepaalt, en spreekt voor zich.

ZandGlas - Zandmotor

In 2016 is Atelier NL na intensief onderzoek en experiment erin geslaagd om lokaal, 'wild' zand van de Zandmotor om te smelten in unieke objecten van glas. Deze objecten vormen het 'ZandGlas'-servies, gesmolten zand dat is samengebald in een set: een karaf met drie glazen van verschillend formaat.

Tastbare objecten uit zand die een adembenemend verhaal vertellen. Een relaas over het ontstaan van Nederland, over zee, stroming, wind, rivieren, tijd én mensen. Dit zijn de allereerste glazen producten uit een nieuwe serie die Atelier NL maakt uit zand. Om zo een glashelder beeld te scheppen van ons rijke landschap. Van zilt zwart tot zeeblauw. Van grasgroen tot asgrijs.

Earth Paint

Al honderden jaren omarmen schilders het Nederlandse landschap, met zijn rijke kleuren, steeds wisselende luchten en immens heldere licht. In 2015 heeft Atelier NL een palet van 270 levendige kleuren samengesteld, met als oorsprong de aarde rondom Nuenen, de plaats waar Vincent van Gogh De Aardappeleters schilderde. In Nuenen kunnen we, net als Vincent van Gogh, het grote scala aan kleuren ervaren, dat hem inspireerde in vele schilderijen. Zijn werk was gebaseerd op het analyseren en ervaren van de kleuren, voor het creëren van een representatie die zowel perfect als persoonlijk, vast als levendig was. Deze workshop geeft deelnemers de kans om de kleuren van de omgeving Nuenen te ervaren op dezelfde manier als Vincent van Gogh dat deed. We gaan op zoek naar die kennis en maken connectie met zijn manier van vertalen.

Deze workshop biedt de unieke mogelijkheid om te leren hoe je van de grondstoffen van dit veelzijdige land verf maakt. Moeder Aarde bevat een heel scala aan bijzondere kleuren. Met behulp van de juiste ingrediënten en technieken leer je hoe je via een eeuwenoude methode aarde kan veranderen in bruikbare verf.

Bijlage 5: Interne organisatie M5

De stichting De vijf samenwerkende musea is eind 2016 opgericht. Het bestuur wordt gevormd door de vijf directeuren van de betreffende stadsmusea. Het bestuur heeft een onbezoldigd projectleider benoemd en drie werkgroepen ingesteld, bestaande uit medewerkers van deze musea: werkgroep Kunst, werkgroep Educatie en werkgroep Promotie.

De projectleider verzorgt het contact met het Rijksmuseum Amsterdam, stuurt de werkgroepen aan en bewaakt de planning. De projectleider coördineert het contact met Atelier NL, VTS en 3Megawatt.

Groep Educatie

Hoorn levert prima inter pares: Eugène Bakker, educatie@wfm.nl,
06-46 91 24 23

Bergen op Zoom: Saskia van den Broek, s.vandenbroek@bergenopzoom.nl,
06-14398306

Harlingen: vacature, wordt per april 2017 ingevuld

Zutphen: Anita Kuipers, a.kuipers@zutphen.nl, 06-22 38 73 01

Gouda: vacature

Groep Promotie

Museum Gouda levert prima inter pares: Carina Blokzijl, 06-14 01 47 52
Carina.blokzijl@museumgouda.nl

Bergen op Zoom: Sophie de Ripainzel, s.deripainzel@bergenopzoom.nl,
06-22 46 97 57

Harlingen: Jeanine Otten, j.otten@harlingen.nl, 06 – 11 10 20 65

Zutphen: Raymond Timmer Arends, r.timmerarends@zutphen.nl,
06-30 86 52 10

Hoorn: Christa van Hees, c.van.hees@hoorn.nl, 06-51 33 93 61

Groep Collectie

Museum Zutphen levert prima inter pares: Lian Jeurissen,
l.jeurissen@zutphen.nl, 06-48 71 99 43

Bergen op Zoom: Karin Rietbroek,
k.rietbroek@bergenopzoom.nl, 06-54 75 35 51

Harlingen: Hugo ter Avest, h.teravest@harlingen.nl, 06-22 97 45 25

Hoorn: Henriëtte Tilgenkamp, h.tilgenkamp@wfm.nl,
06-52 84 61 04

Gouda: Josephina de Fouw, Josephina.defouw@museumgouda.nl,
06 – 33 79 06 48 32

Bijlage 6: Organisationschema M5

